

4. Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми і з експлуатацією проституції третіми особами від 2 грудня 1949 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_162. (дата звернення 02.12.2020).

5. Жуковська Г. Протидія торгівлі людьми як державно-управлінська проблема. *Науковий вісник «Демократичне врядування»*. 2015. № 15. С. 1-8

6. Лебединец І.Н. Генезис міжнародно-правового регулювання боротьби с рабством, работорговлей и другими формами торговли людьми. *Актуальные проблемы российского права*. 2016. № 3 (64). С. 186-191.

НАСИЛЬСТВО ПРОТИ ЖІНОК: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Анна СУХАРЄВА, доцент кафедри адміністративної діяльності поліції Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Насильство було притаманне людям завжди. Причинами насильства можуть бути біологічні фактори, психічні відхилення та захворювання, різні політичні та релігійні погляди тощо. В будь-якому випадку можна говорити про певну схильність деяких людей до агресії, що проявляється у вигляді насильницьких дій до оточуючих.

Насильство – застосування силових методів, або психологічного тиску за допомогою погроз, свідомо спрямованих на слабких або тих, хто не може чинити опір. Тобто, будь-яке застосування сили щодо беззахисних.

За ознакою статі, на міжнародному рівні, закріплено термін «наси́льство проти жінок», що передбачає собою гендерне орієнтоване насилля. Першим міжнародно-правовим документом, що дає визначення поняття «наси́льство щодо жінок», є Декларація ООН про викорінювання насильства щодо жінок (1993). В більш широкому розумінні – це будь-який акт насильства, що завдає або може завдати фізичної, сексуальної чи психологічної шкоди або страждання жінкам, включаючи погрози здійснення таких актів, примус чи свавільне обмеження свободи, незалежно від того, відбувається це в суспільному чи особистому житті [1].

Погоджуємось з думкою Ємець Н.А., що в сучасних умовах України насильство над жінками в сім'ї не втрачає своєї актуальності і потребує подальшого дослідження та розробки заходів протидії цьому явищу [2].

Дане питання є досить широко висвітленим у навчальній та науковій літературі як з адміністративного права, так і з міжнародного публічного права, а також у періодичних виданнях. Науково-теоретичну основу дослідження порушеної проблематики склали праці сучасних вчених, зокрема, О. Бандурка, А. Блага, О. Джужа, Л. Крижна, О. Костирь, Ю. Крупка, К. Левченко, О. Литвинов, Г. Мошак, М. Панов, Н. Самолєвська Н., Я. Сотак, О. Старков та інших. Науковці розкривають зміст питання,

посилаючись на численні міжнародні договори та національне законодавство України та зарубіжних країн.

З початком незалежності, Україна ратифікувала багато міжнародних договорів про права людини. Однак, лише в Конвенції ООН з ліквідації всіх форм дискримінації стосовно жінок прийнята 18 грудня 1979 р. є конкретні положення, що зобов'язують держави-учасниці ООН вживати заходів для захисту прав жінок. Цей договір є спеціальним і спрямованим на приділення додаткової уваги проблемам, які постають лише перед жінками або від яких страждають переважно жінки, зокрема домашнє насильство.

15 листопада 2001 р. Верховна Рада України ухвалила перший на теренах СНД Закон «Про попередження насильства в сім'ї», чим визнала як існування цього явища у суспільстві, так і готовність протистояти йому. До теперішнього часу ведеться активна робота щодо вдосконалення законодавства у напрямку попередження насилля у сім'ї [3].

Нині склалися *три основні підходи до проблеми насильства* над жінкою в сім'ї: соціально-історичний, системно-сімейний та індивідуально-психологічний. Перший розглядає насильство як соціальну проблему, що виникла через домінуючу позицію чоловіка у суспільних відносинах. Він сформувався та поділяється представниками феміністського руху. Другий підхід фокусується на походженні та формах конфлікту і вивчає особливості взаємодії, динаміки спілкування, процесу вирішення конфліктів у сім'ї як системі. Індивідуально-психологічна перспектива передбачає пошук специфічних рис кривдника та жертви, а також наслідків насильства на особистісному рівні [4].

Слід зазначити, що типовими помилками з боку жертви є наступні:

- жінки – жертви насильства, перебувають під впливом гендерних стереотипів, частіше за все вважають себе винними в тому що відносно них вчинили насильство;
- такі жінки можуть розглядати насилля як заслужене покарання за реальні або уявні помилки, забуваючи про те що порушуються їх права;
- жінки-жертви схильні все вибачати насильнику, соромляться оприлюднити факти насильства та звертатися за допомогою до поліції та соціальних служб.

Цілком погоджуємося з Савчук О.М., що насильство як акт поведінки має тенденції до посилення, створюючи амплітуду насильницьких дій. Кожний наступний акт насильства певною мірою є більш загрозливим для жертви, ніж попередній. З позиції досягнення результату насильство завжди є «ефективним, швидким та найменш витратним засобом». Відповідальність завжди на стороні кривдника, незалежно від того, які дії чинить той, хто зазнає кривдження (жертва) [5].

Тому, якщо жінка потрапляє від насилля, незалежно від його виду, вона повинна не замовчувати цей факт, а звертатися до представників держави які мають багаторічний досвід роботи (поліції, соціальних служб, кризові

центри, центри медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї тощо) за допомогою та з метою подолання насильства.

В соціумі виділяють наступні *причини насильства щодо жінок*:

- жінки провокують насильство і заслуговують його (жодна людина незалежно від статі, віку, расової приналежності не заслуговує на побиття, але як правило кривдник завжди знайде виправдання своїм діям, незалежно від того як поводитися жертва);

- кривдники, які застосовують насильство, психічно нездорові, можуть мати хвороби нервової системи, в деяких випадках приймати збуджувальні ліки (чоловіки-кривдники часто ведуть нормальний спосіб життя, за винятком коли дозволяють собі спалахи агресивної поведінки);

- причиною насильства є соціально-медичні чинники, серед яких алкоголізм (дійсно вживання алкоголю знижує здатність контролювати поведінку, однак серед кривдників багато чоловіків які не вживають алкоголь чи тютюн);

- жорстоке поводження у дитинстві відносно особи, яка вчиняє насильство (діти відносно яких вчиняли насильство можуть переносити агресивну модель поведінки у свою дорослу родину, у них відсутня позитивна модель сімейного життя на засадах гендерної рівності).

Жінка може відчувати у різних проявах наслідки насильства:

Фізичні:

- часті випадки самогубств; убивств жінок пов'язані з насильством у сім'ї; невідповідність отриманих ушкоджень поясненням жінки щодо їх походження; втрата ваги; викиди плоду, мертвонароджені діти; синці забиті місця, ушкодження кісток та м'яких тканин.

Психологічні:

- жінки відносно яких вчиняли насильство мають високий рівень невротичності; притаманна спонтанна агресивність, низький рівень емоційного інтелекту, депресія; страхи, необумовлена тривожність, нерішучість; суїцидальні наміри, погрози позбавити життя себе; почуття провини за отримані фізичні ушкодження.

Економічні:

- відсутність можливості розпоряджатися сімейним бюджетом та власними коштами; відмова від праці або навчання під тиском кривдника; одяг, взуття, які не відповідають сезону на погодним умовам; наочні ознаки існування в злиднях; наявність житлових проблем (негараздів).

Сексуальні:

- порушення сексуальності, зокрема зниження або втрата сексуального потягу; захворювання, що передаються статевим шляхом; наявність викиднів, мертвонароджених дітей та небажаних вагітностей.

Цілковитим погоджуємося з авторами А. Дубік, А. Кріпович, що проблема насильства повинна вирішуватися на рівні держави передусім шляхом удосконалення законів, які вже діють на території України і які повинні розширити законодавче забезпечення прав жінок від приниження, побиття,

згвалтування, психологічного тиску і т. п. Особливу увагу треба звернути щодо співпраці з громадськими організаціями та залучати їх до розробки нормативно-правових актів щодо викорінення домашнього насильства, здійснювати фінансову підтримку громадських організацій, які займаються протидією насильства над жінками [5].

В останні роки в нашому суспільстві утворилися спеціальні служби що надають підтримку та соціальні послуги постраждалим жінкам від насильства. У великих містах відкриваються спеціальні психологічні консультації, спеціальні притулки, кризові центри, куди могли б звертатися жінки, які потрапляють від насильства. В Україні працює Національна «гаряча лінія» з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації, що започаткована Міжнародним жіночим правозахисним центром «Ла Страда-Україна». Держава повинна звернути увагу, щоб така практика була не тільки в великих містах. Необхідно створити центри психологічних, юридичних, медичних пунктів також і в місцевих та районних центрах. Щоб незалежно від місця проживання постраждала жінка могла б отримати допомогу. На ЗМІ необхідно покласти обов'язок щодо розповсюдження інформації про такі пункти захисту, визначати алгоритм дій жінок які постраждали від насилля, а також надання інформаційних послуг які необхідні для вирішення такої складної життєвої ситуації.

Список використаних джерел:

1. Колесник Л. А. 25 листопада – Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства по відношенню до жінок [Електронний ресурс] / Л. А. Колесник, С. М. Павлюк // Новоград-Волинський медичний коледж : [офіц. сайт]. – 25.11.2015. – Режим доступу: <http://nvmk.org.ua/579-25-listopada-mizhnarodniy-den-borotbizalividaciyu-nasilstva-po-vidnoshennyu-do-zhinok.html>
2. Ращупкіна О. В., Ємець Н. А. Попередження насильства над жінками в сім'ї // «Протидія домашньому насильству: реалії і перспективи» : збірник тез Обласної науково-практичної конференції (м. Чернігів, 24 жовтня 2019 р.) / Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т, ЧНТУ, 2019. 126 с.
3. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами від 11.05.2011 р.
4. Грабська І. А. Насильство в подружніх відносинах // *Практична психологія і соціальна робота*. 1998, № 9. С. 20-23.
5. Савчук О. М. Наслідки подружнього насильства: індивідуально-психологічна перспектива / О. М. Савчук // *Наукові записки (спецвипуск)*. К., 2002. Т. 20. С. 118-125.
6. Андрій Дубік, Андрій Кріпович Насильство над жінками в сім'ї та шляхи його подолання //XVIII Міжнародна науково-практична інтернет-

ДЕЯКІ НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Богдан НЕЧИТАЙЛО, аспірант кафедри адміністративної діяльності поліції Одеського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент **Максим КОРНІЄНКО**

Протидія такому ганебному явищу як домашнє насильство закріплена в Україні в першу чергу на законодавчому рівні, в нормативно-правових актах різної юридичної сили. Так в Законі України «Про Національну поліцію» зазначено, що поліція вживає заходів для запобігання та протидії домашньому насильству або насильству за ознакою статі [1], та все ж таки, одним з основоположних в сфері протидії домашньому насильству є Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Важливим пріоритетом держав під час протидії домашньому насильству є захист дітей, це засвічують міжнародні нормативні акти, такі як, Конвенція ООН про права дитини, Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, Європейською конвенцією про здійснення прав дітей [2].

Генеральна Асамблея ООН прийняла Конвенцію про права дитини, що стала основоположним європейським нормативно-правовим актом щодо захисту прав дитини, яку ратифікували майже всі держави, включаючи і Україну. В Конвенції зосереджений перелік основних прав дитини, що виражаються у забезпеченні, захисті прав дитини. Конвенція про права дитини сприяла перетворенню «дитини» з об'єкта правовідносин, на суб'єкт, який є особистістю, а не власністю держави чи батьків. При чому держави зобов'язані ставитись до особи, вік якої не встановлений, як до дитини, поки не буде встановлено інше [3]. Не менш ефективним є європейський механізм захисту прав дітей, це робота Комітетів Ради Європи та безпосередньо Європейський Суд з прав людини, виконання рішень якого для України з 2006 року є обов'язковим. Європейський суд з прав людини це міжнародний судовий орган, юрисдикція якого поширюється на всі держави члени Ради Європи, що ратифікували Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод і включає всі питання які стосуються тлумачення і застосування, включаючи міжнародні справи і скарги окремих осіб. Особливу увагу слід звернути на Конвенцію (210) Ради Європи про запобігання та боротьбу із насильством стосовно жінок та домашнім насильством – Стамбульську конвенцію, яка підписана, але й досі не ратифікована Україною, що є на сьогодні прогалиною в законодавстві, так як